

Pomen doživljanja v sodobni šoli

✍️ Jana Ozimek

V stebniziranem svetu so duhovnost, umetnost in vzgoja nujno potrebne za normalno družbo. Človek ne sme razvijati samo razuma, ampak mora braniti tudi dušo in srce. Če duše in srca ne hranimo, postanemo roboti, v katerih ni sočutja, ampak sama tekmovalnost in samota.

Prvi vtis

Z vami bi želela podeliti svoja doživljanja in razmišljanja z 59. SIESC-a. Tam sem sodelovala kot aktivni učitelj s svojim praktičnim prispevkom, kot vodja delavnice in kot opazovalec. Vedno, ko pripravljam neko predavanje, me najprej zanimajo udeleženci, saj je vsako predavanje namenjeno določeni ciljni skupini.

Ko sem iskala cerkev v Kranju, kjer je bila maša za udeležence, sem dobila prvi vtis, da so to prijazni ljudje, ampak precej stari. Spraševala sem se, kaj jim bo pomenil moj prispevek, če se že zaključili svojo učiteljsko kariero. Potem sem videla, da ni vse tako, kakor sem si predstavljala na začetku. To so ljudje, ki jih še vedno zanima dogajanje v šolstvu. S svojo modrostjo in izkušnjami bi lahko pomagali mlajšim kolegom.

Vloga učitelja

Namen mojega prispevka, ki je imel naslov *Vloga učitelja v procesu učenja skozi duhovnost, umetnost in vzgojo*, je bil opozoriti na to, da ima učitelj v tem procesu veliko vlogo, in to vlogo prepoznavalca, oblikovalca in usmerjevalca.

Foto: Natasa Pezdir

Dr. Vladimir Truhlar je bil profesor, pesnik, duhovnik, ki je veliko pisal o vlogi duhovnosti v slovenskih leposlovnih delih. Čas, v katerem živimo, je zopet primeren za ponovno branje njegovih del. Njegove interpretacije pa so pomembne za dopolnilo naših interpretacij literarnih del pri učenju književnosti v naših šolah. Prepričal me je njegov citat: »Vzgojni proces predpostavlja v pedagogu zaupanje v speče, še neprebujene sile drugega – a sile, ki jih je treba razgibati in naravnati v osebno samouresničenje.« (Leksikon duhovnosti, 1974)

Tu vidim učiteljevo dvojno vlogo. V svoji svobodi in odprtosti je lahko dober vodnik mladih, saj lahko mimo učnega načrta po lastni izbiri obravnava tudi nekaj avtorjev in del, ki se mu zdijo duhovno bogata in bi lahko s svojim sporočilom vplivala na mlade in pustila v njih sledi. Torej je tu učitelj v vlogi prepoznavalca. S svo-

jim izborom del lahko deluje tudi kot usmerjevalec.

Ko učitelj v mladem človeku odkrije talente, lahko deluje tudi kot oblikovalec, s tem, da pomaga rasti. Njegovega talenta ne poskuša nasilno spreminjati, ampak samo oblikovati v nekaj višjega.

Prabeseda

S Truhlarjevo pesmijo *Prabeseda* sem želela opozoriti na to, da nam je pravzaprav že vse dano. V Absolutnem vse obstaja. Umetnik je tisti, ki s svojo različno govorico samo jemlje po navdihu iz te Prabesede. Že apostol Janez pravi: »V začetku je bila Beseda in Beseda je bila pri Bogu in Bog je bila Beseda.« Vsa umetnost temelji na tej Božji iskri, umetnik je samo prevodnik, ki jemlje po navdihu iz tega sveta Prabesede. Jezik umetnosti pa je seveda zelo različen in raznovrsten.

Vloga učitelja je, da duhovni svet prepozna in ga posreduje naprej, zato je vloga učitelja kot posrednika med umetnikom in učencem zelo pomembna. Morda se je niti ne zavedamo dovolj.

Šola in umetnost danes

Kako je z umetnostjo v sodobni šoli? Menim, da je umetnost tista, ki človeka zdravi, bogati in ga spreminja. Današnja šola je usmerjena predvsem v razumski in analitični pristop. Vse je treba meriti. Umetnost se sicer lahko vrednoti po nekih estetskih merilih, pa vendar je včasih neko delo, ki je po estetskih merilih zelo vredno, za nekoga nepomembno. Merila v umetnosti so precej subjektivna. Pomembno je, da mi je nekaj lépo in da nahrani moje oko, dušo in srce.

Če danes pogledamo mlade, vidimo vedno več nesrečnih, ki prevečkrat mislijo na skrajna dejanja. Nekateri to tudi storijo. Sprašujem se, zakaj je njihova duša tako ranjena in kakšna je naša odgovornost za to. Odgovornost učitelja in odgovornost šole.

V tem izpraznjenem svetu nam manjka čutenje. Čutenje se lahko razvije tudi s pomočjo umetnosti. Nekaj, kar je lépo, lahko nahrani človeka. Umetnost ni potrebna za golo preživetje, pa vendar jo človek potrebuje tako kot hrano.

Če pri pouku materinščine učenci ne pišejo več o svojih občutjih, če ne ustvarjajo z rokami, če uporabljajo samo razum, roke pa za tipkanje po računalniku, se oddaljujejo od sebe. Postajajo prazni. O izpraznjenosti in osamljenosti sveta ni treba govoriti, saj o tem s svojo govorico sporočajo umetniki 20. stoletja.

V naši šoli bi bilo treba nekaj spremeniti – zopet uvesti več stika z lastno notranjostjo, z izražanjem čustev in zaznav. To pomeni, da bi morali učenci pisati več spisov o lastnem doživljanju sveta, dijaki bi morali pisati več ustvarjalnih spisov in ne samo esejev po določenih navodilih, ki poneumljajo učitelja in dijaka. Več bi morali ustvarjati z barvami, izdelke, ki ne bi bili ocenjeni, ampak bi nastali iz potrebe po izražanju in hkrati potrditvi,

da so zmožni ustvariti nekaj novega, kar odraža njihovo doživljanje. S tem bi dobil mlad človek potrditev, da je ustvarjalen, hkrati pa se ne bi bal slabe ocene.

Pomembno je tudi, da učitelj v mlademu človeku prepozna tudi druge talente, ki niso potrebni za predmet, ki ga poučuje, saj s tem dobi o učencu drugačno predstavo, ki ni vezana samo na oceno iz znanja.

Naj strnem. V stehnziranem svetu so duhovnost, umetnost in vzgoja nujno potrebne za normalno družbo brez odklonov. Človek ne sme razvijati samo razuma, ampak mora razvijati in hraniti tudi dušo in srce. Če duše in srca ne hranimo, bomo postali roboti, v katerih ne bo sočutja, ampak samo še tekmovalnost in samota.

Nujno bi se bilo treba vprašati, na kakšni ravni je treba te stvari spreminjati. Ali je rešitev v tem, da spremenimo učni načrt ali da damo učitelju svobodo? Najbrž bi bilo treba ta problem reševati na načelni ravni.

Hvaležna sem, da sem lahko sodelovala na tem kongresu, ki je prispeval kamenček v novem mozaiku spreminjanja v naši šoli. Pohvala tudi organizatorjem, ki so s svojo temo pripomogli k temu.

Delavnica

V slovenski delavnici, ki je bila v soboto po literarnem delu, me je najprej zanimalo, ali ljudje, ki so bili zbrani v njej, sploh berejo poezijo. Kaj je za njih duhovna pesem, kako sodobna tehnologija vpliva na razumevanje indirektnega jezika, torej metafor, simbolov, in kako točkovanje, ki je pomembno za napredovanje na višjo stopnjo šolanja, vpliva na kreativnost. Odgovori udeležencev so bili zelo različni in pomenljivi, hkrati pa pomembni za razmišljanje.

Vesela sem bila, ker sem ugotovila, da udeleženci še posegajo po pesmih, da zanje duhovna pesem ni samo religiozna pesem. Zavedali smo se tudi, da se generacije učencev in učiteljev spreminjajo in da sodobna tehnologija še preveč vpliva na doživljanje. Učencem je treba simboliko razlagati. Njihov jezik postaja vedno bolj enoznačen.

Prav tako točkovanje ni najboljši način za dviganje ustvarjalnosti.

Zaključek delavnice je pokazal, da bi morali učitelji večkrat izmenjavati svoje izkušnje in razmišljanje, predvsem pa, da bi morali v šolo uvesti več umetnosti, duhovnosti in vzgoje, saj ima učitelj pri oblikovanju mladih lahko veliko moč in poslanstvo kot prepoznavalec, oblikovalec in usmerjevalec. Naša šola lahko postane bolj človeška prav z lepoto, ki jo poseduje in posreduje umetnost.

Duh veje povsod, kjer hoče. Ta Duh je preveval tudi kongres. Naj veje še naprej, predvsem pa naj privabi še več aktivnih učiteljev, da bi prevetrili družbo, kjer se je Duh zagozdil in nima dovolj moči za delovanje. ■

Prabeseda

✍ Vladimir Truhlar

*Svetlordeča
prosojna alga
je sama
na morskem dnu.
Visoko
so pota parnikov,
visoko nad njo
besede
ljudi.*

*Le more ji govori,
vsevdilj ji govori,
svetlordeče govori,
skoznjo govori,
nosi jo, ko govori
eno samo govori.*

*Zapustil sem
izkoreninjene
besede
ljudi
in stopil
vase.*

*Tu, v dnu biti,
nekaj Drugega
govori,
vsevdilj govori,
zamolklordeče govori,
skozme govori,
nosi me, ko govori:
Prabesedo.*

Iz: Vladimir Truhlar, Motnordeči glas, 1979